

JOAN DEU I ROS

Aquests dies s'ha complert el 19è aniversari de la mort del qui fou un gran republicà i exemplar olotí, Joan Deu i Ros. En aquest aniversari, volem honorar la seva persona gloriosa, no tan sols pel que fou en vida, ni pel que significa després de mort, sinó perquè el seu exemple ens estimula a fer-nos dignes d'ell i dels ideals que defensà i que serví amb esperit insubornable, durant tota la vida.

Comença la seva actuació política a l'any 1863, i des d'aquell any fins al 1869, quan en aquella ciutat d'Olot encara no xistia oficialment el partit republicà, ja conspirava col·laborant amb Prim, Pierrats, i d'altres, fins al destronament d'Isabel II.

Per aquella època fou quan, en veure oportunes les circumstàncies, organitzà el partit republicà federal d'Olot i pobles de la «Província» de Girona.

Com a president del Comitè local i del districte, continuà els seus treballs d'organització i propaganda fins l'octubre del 1869. Fou llavors quan es subleva per primera vegada, amb motiu de l'alçament republicà de l'esmentada província, en la preparació del qual havia contribuït admirablement. Amb aquest acte es revela tot el geni i tremp revolucionari d'en Deu, i promette es guanyà una gran popularitat en tota la província. Nou-cents homes havia aconseguit posar sobre les armes, massa considerable, amb la qual s'uní a les forces que manava el diputat federal Ameller de Banyoles. La sort no volgué que aquell entusiasta moviment triomfés, però donà ocasió a en Deu per a demostrar la seva audàcia.

L'ECO DE LES TRINXERES

En las magnífiques perspectives que el demà immediat ofereix a Catalunya, esdevé de vital importància l'estreta unió dels nacionalistes, la conjunció d'esforços —avui malauradament massa dispersos— vers l'objectiu comú a tots els catalans nacionals.

Si les experiències viscudes i sofertes en el decurs de les èpoques històriques no foren el suficient per a aglutinar les diverses tendències dels grups nacionalistes, l'extraordinària anècdota que avui tortura la Pàtria dona l'imperatiu indefugible de la unió que tant fretura la Causa de Catalunya, la sagrada Causa per la qual han caigut — i cauen a diari — tants i tants patriotes.

Per què, després de tot, ¿què separa als nacionalistes catalans?

Avui, res. Puix que davant dels interessos de la nació no hi ha res que sigui suficient motiu per posposar l'interès suprem del comú.

Hom ha inflat la frase que diu: «Renunciem a tot menys a la victòria». Bé, els catalans també ens la fem nostra. Es a dir: tàcitament ens la fem nostra a la matinada del 19 de juliol.

Però, actualment, aquesta frase, en l'ambient català adquireix una doble significació, un doble sentit, una idea que

En el primer Ajuntament que s'elegí a aquella ciutat per mitjà del sufragi universal, guanyat per la revolució de setembre del 1868, fou elegit Alcalde, reelegit per a tal càrrec el 1870, actuà amb eficàcia i a grat de tots els seus companys de Consistori, i en particular de tot el poble olotí.

En el Cos de Bombers del qual en fou un dels fundadors, exercí el càrrec de Comandant en cap havent prestat durant alguns anys, serveis d'una rellevant importància.

Es digne també de fer ressaltar l'interès humanitari que palesà en diferents ocasions a favor d'aquell Hospital, per al qual sentia especial predilecció i simpatia, prestant sempre el seu ajut més generós.

En poques paraules, era un bon republicà i un ciutadà digne que oferí la seva sang en defensa de les seves idees, posseït d'una fe a tota prova i d'un cor magnànim i entusiasta, que el féu l'ídol dels homes avançats de tota la «província». Morí pobre, com el malagunyat fervent defensor de Catalunya, en Lluís Bello; camí que segueixen els polítics de cor. Però la seva obra no ho serà mai de pobre, puix que és un tresor lluminós gravat a l'ànima del poble, que se'l féu seu. Aquest tresor és el que avui atrau els vertaders aimants de la Democràcia i els encoratja a defensar Catalunya i la República, l'únic camí que ha de seguir tot català d'ideal, ço és, el camí de la consecució, de la fidelitat i perseverança fins a la mort.

J. CASTANYS TORRENT

haurà de plasmar-se en una ràpida i eficaç acció de les masses autòctones.

Exemples vius i palpables, tant a l'interior com a l'exterior, ens forneixen de saludables advertiments que no podem pas negligir. Que no podem menys tenir si de debò som nacionalistes; si de debò som patriotes.

Les tendències particularistes, els personalismes, les lleugeres matitzacions que posen resclosa als diferents grups nacionalistes han de caure sota el pes de les responsabilitats de l'hora que vivim. Són massa sagrats els interessos de la Pàtria perquè les actuals circumstàncies encara — encara, germans de Catalunya! — ens trobem separats en dades polítiques i partidistes.

Allà, a primera línia, no existeixen partidismes ni capelletes. És suficient ésser català per a trobar entre els connacionals aquell afecte, aquell amor tan car als homes que lluiten colze a colze per un mateix ideal.

Els ho demanen. Ells que viuen en la disciplina i en el perill constant, els simpotòmics corrents de coses que amenacen reviscolar, amb el puny enlaire i una punta de melangia als ulls, ens criden: «Germans, uniu-vos. Per Catalunya!»

JOAN BERTRAN I DEU

bar als seus la nova de la seva existència. Ah, els malvats feixistes fins a aquest extrem arriben d'interceptar les cartes d'aquesta naturalesa per tal que la nostra reraguàrdia cregui que tenim més baixes de les que els comunicats de guerra amb veritat, encara que crua, ens diuen sempre.

«Mare meva, penso molt amb tu i amb tots. Segur m'has plorat com a mort. Somriu ara, i digues a l'amiga — a nosaltres — que tinc de viure encara el suficient perquè m'ajudi a posar al pic més alt de la nostra terra, la sagrada senyera de les quatre barres. Tingues fe amb Catalunya, mare, i amb els seus soldats; si sabessis com són de valents!». La carta és més llarga encara; ¿de quins mitjans es

deu haver valgut l'amic per a fer arribar aquesta carta? Poc ho sabem; sols ens interessa una cosa: que l'amic viu, i que el seu amor patri s'ha aegantat i la seva modestia fet més gran.

Així són els nostres homes. Valents, herois, titans, i modestos, senzills com a infants. Com ell diu a la seva mare, hem de dir a tothom: Tingueu fe amb Catalunya i amb els seus homes. Ells, per Ella, ens portaran la Victòria final. Que homes com el nostre amic que per a vencer als «soldadets rebels» ens feren ells soldats, valen per dos, com dignu ell: L'homenatge més devot, a vosaltres, els nostres braus soldats!

ANTONIA ABELLÓ

LA GESTA D'EN "FLARET"

Conte inèdit

Era molt menut encara, que quedà orfe de pare i mare. Vivia en companyia de la seva padrina, una dona menuda i exquisida com un pom de flors bosquetanes que no tenia altre afany que pujar aquell brivall de la millor manera possible.

Però aquell noi, devia haver sortit de la pell de Barrabàs, tan eixelebrat, violent, i tossut com era; que sempre feia el que li passava pel cap sense fer-ne gaire cas de les amonestacions, ni dels crits, ni dels cops, ni de res, ni de ningú.

— Ai, Déu, meu! — es queixava aquella doneta, deseperada de les malifetes del seu nét. — Per què Déu s'emportaria als seus pares. Per què?... Aquesta és una creu massa grossa per a mi...

El noi «Flaret», — que així l'anomenaven, — era el terror del veïnat i el desesper de la seva padrina. No podia tocar res que no fes trencadissa; si l'enviaven a cercar aigua, trencava el càntir, si baixava al celler a buscar vi, quan arribava a lloc ja se'n havia begut més de la meitat; si anava a comprar a la tenda, perdia els cèntims; en fi, una vertadera calamitat.

A l'escola, es barallava amb els seus companys, vessava els tinters plens de tinta, avalotava la classe, i no hi havia manera de dominar-lo ni en càstics ni en palmellades, ni de cap manera; i el mestre optà per expulsar-lo.

La padrina, prou en penava i es condolia de la salvatgeria de «Flaret», però es veia impotent i mancada de voluntat per a imposar-se, ni per a determinar-se a tancar-lo en un asil correccional.

A dir la veritat, de tot aquell eixelebrament, en pervenia del fet d'haver estat massa mimat i contemplat des de menut; com no tenia pares, tot l'amor de la padrina es concentrà al noi, i així li féu més mal que una pedregada.

Però, malgrat tot, aquell infant, que exteriorment acusava la sensació d'ésser un bàrbar, en el fons de la seva ànima hi bategava un caliu de sentiments i tendreses humaníssimes. Dintre d'aquella salvatgina humanitat, s'hi arraceraava un cor tan gran, que algun dia havia de donar òptims i esplendorosos fruits.

Estimava a la seva padrina amb vertadera idolatria. Algunes vegades havia donat més d'un disgust a algun xicotot que s'havia atrevit a esmentar-li la padrina en concepte pejoratiu, cosa que no tolerava de cap manera.

Un dia, un de més grandassot que ell, li digué que la seva padrina tenia cara de bruixa; sentir això, agafar una pedra i tirar-li amb tota la seva força contra la cara del mal parlat, fent-li un esvoranc amb la corresponent trencadissa de la dentadura fou qüestió d'un segon. Una altra vegada, en ocasió d'haver-se desbotat un bou que anava de dret a envestir-la, s'interposà amb gallarda actitud entre l'animal i la padrina, i amb el seu gec que l'arbolava a les mans, desvià destrament al cornúpet, salvant-la d'un perill cert i imminent.

Ella, la padrina, n'estava més que joiosa d'aquestes mostres d'afecte del seu nét; si hagués estat de caràcter menys violent!... — pensava ella, — com les hauria fet callar les males llengües del poble...

En «Flaret», a mesura que s'anava fent gran, esdevenia més bell. Alt, de musculatura atlètica, cabell negríssim i caragolat com un mulato, tenia la pell bruna i els ulls grossos i expressius, els llavis lleugerament molsudets i sensuals, tot plegat prenia un caire i donava una sensació de fortitud, com un jove roure, i tot el que li mancava de vigoria intel·lectual ho suplia amb vigor físic.

Quan la padrina decidí posar-lo a treballar, els menestrals del poble li declararen el boicot, el fuster, el sabater, el ferrer, el baster; en fi, tots com una consigna li digueren el mateix: — Encara que no hi hagués hagut cap més aprenent al poble, no el voldrien. Era massa salvatge!... — acabaven dient tots invariablement.

No li tocà altre remei que posar-lo a treballar al camp. — Al menys que es guanyi les garrofes!... — acabà dient aque-

lla atribulada velleta, pensant amb l'esdevenidor d'aquell bordegàs que engolia com un desesperat...

***

Estava escrit que la vida de «Flaret», havia de donar un tomb radicalíssim. Arribà el 19 de juliol, amb l'aixecament feixista, quan tot el poble en armes es llançà al carrer disposat a defensar la llibertat que por moments perillava; i fent pagar ben cara la gosadia dels traïdors que tingueren l'atreuiment d'atacar-la, «Flaret», — que ja tenia divuit anys, — es trobà amb el seu element.

Tan bon punt esclatà la revolta, fugí de casa endut per la seva passió a la lluita i la seva innata amor a la llibertat, pressentint en el fons del seu subconscient que quelcom molt gran i vital perillava, encara que ell no sabia explicar-se ben bé en què consistia, es donà tot a la causa del poble i fou un dels més braus i entusiastes defensors...

Com que al poble on vivia no hi havia res a fer, tret del capellà, — un pobre home, vell, d'ànima senzilla el qual tots els veïns estimaven i que encara l'ajudava a amagar-se en previsió de què forasters exaltats no li ocasionessin cap dany —, i del cacic del poble, un desgraciat que pagà els plats trencats amb la seva vida; «Flaret», esmenà els seus passos vers altres llocs on feien més falta els homes de voluntat, per a fer front, i pel més ràpid aixafament de la canalla feixista.

Després d'haver liquidat totalment a Catalunya la llopada forastera, com tants d'altres catalans, s'enrolà en una de tantes centúries que marxaren a lluitar en terres aragoneses, curulles d'entusiasme per la causa de la llibertat que tan cara ens és a tots els fills d'aquesta terra generosa, Catalunya...

De mica en mica, s'anà operant una pregona transformació en el caràcter de «Flaret»; promte es distingí pel seu ardor en la lluita, d'una rara intuïció que feia que endevinés el perill, i la manera de superar-lo, i esdevingué, que les seves gestes en campanya adquiriren un ressò no cercat per ell, que era la simplicitat personificada, i feren que ocupés càrrecs de responsabilitat en el comandament de les milícies.

L'únic entrebanc que tenia era el seu pregon analfabetisme, però això aviat ho superà, posant-se sota el control de les milícies de la cultura — uns companys que alternaven la lluita armada amb la lluita contra la ignorància, on les armes feien costat amb els llibres, que ensenyaven als combatents a ésser cada jorn més bons, més humans, més homes útils a la causa de Catalunya. que vol dir la causa de la llibertat —, i en poc temps sabé llegir i escriure.

La primera lletra que escriví, l'adreçà a la seva padrina. Fou una lletra, que entre les salutacions preliminaris, i les expressions finals, emplenà la quasi totalitat de la mateixa; però la qual lletra tingué la virtut d'embrigar de joia i d'entusiasme a la padrina, que no s'ho podia creure de cap manera que el seu nét pogués arribar mai a saber escriure una missiva com aquella: I plorava d'alegría...

***

La nova caigué com una bomba. Tots els diaris n'anaven plens, relatant la gesta de l'heroi. Les revistes il·lustrades, i els periòdics gràfics, publicaren el seu retrat; no hi havia lloc a dubte, «Flaret», el noi «Flaret», fill d'aquell poblet de mala mort ignorat de tothom, acabava d'assolir pel seu valor i el seu elevat heroisme, l'honor d'ésser condecorat amb la placa de la República, màxima distinció i del nomenament de capità de l'Exèrcit Popular...

El mestre, en llegir la nova, baixa els esglaons de l'escala de dos en dos amb el diari als dits arborant-lo com una bandera victoriosa, i entrà de cop a casa el sabater, que sempre hi havia tertúlia, i causà una sensació indescriptible. El diari ho portava amb tota mena de detalls: L'heroi, ferit del cap i la cara, sol, amb una metralladora, aguantà l'escomesa de la